

УДК 336.71
JEL: G20; G21; G28
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-2-98-104>

ТЕОРЕТИКО-ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИЗНАЧЕННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ БАНКУ З ДЕРЖАВНОЮ УЧАСТЮ

©2022 РУДЕВСЬКА В. І.

УДК 336.71
JEL: G20; G21; G28

Рудевська В. І. Теоретико-змістозна характеристика визначення бізнес-моделі банку з державною участю

Сучасні українські банки з державною участю мають різні за своїм змістом мету та функціональне призначення, що продовжують змінюватися відповідно до трансформації стратегії управління державним сектором банківської системи. Проте вони відіграють підвищену соціальну роль, мають стимулювати процеси економічного зростання країни та наразі є системно важливими банками. У такій ситуації визначення адекватної бізнес-моделі банку з державною участю стає актуальним для досліджень науковців і реалізації результатів в практичну площину. Банківські установи схильні до зміни бізнес-моделі залежно від зовнішніх економічних факторів, які можуть бути обумовлені як змінами потреб ринку, так і змінами в конкурентному середовищі чи нормативно-правовому регулюванні. Така ситуація в подальшому може призвести не тільки до змін у бізнес-архітектурі банківського сектора, але й вплинути на темпи економічного зростання країни. У статті розглянуто сучасні підходи визначення та розподілу банків з державною участю за бізнес-моделями. Дослідження наявних підходів до визначення бізнес-моделей банків з державною участю в Україні дало змогу встановити, що запропоновані методики спираються на показники фінансової звітності банків і використовують інструменти кластерного аналізу. Запропоноване авторське вдосконалення змісту понять «банк з державною участю» та «бізнес-модель банку з державною участю» визначив напрям розвитку категорійного апарату, що має конкретизувати об'єкт дослідження з урахуванням його функціоналу і системної та соціально-економічної значущості для банківського сектора й економіки України. У статті обґрунтовано авторський погляд на класифікацію банків з державною участю за бізнес-моделями з урахуванням вектора економічного зростання країни.

Ключові слова: банк з державною участю, бізнес-модель банку, класифікація, державний банк, критерії класифікації бізнес-моделей державних банків.

Табл.: 2. **Бібл.:** 9.

Рудевська Вікторія Ігорівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи та фінансових технологій, Університет банківської справи (вул. Січових Стрільців, 11, Львів, 79007, Україна)

E-mail: rudevaska@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6697-9096>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2366334/viktoria-rudevaska/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57193157107>

UDC 336.71
JEL: G20; G21; G28

Rudevskva V. I. The Theoretical-Substantive Characterization of Determining the Business Model of a Bank with the State Participation

Modern Ukrainian banks with the State participation have different goals and functional purposes in their content, which continue to change in accordance with the transformation of the strategy of management of the banking system's public sector. However, they play an increased social role, should stimulate the country's economic growth processes and are now system important banks. In such a situation, the definition of an adequate business model of a bank with the State participation becomes relevant for the research of scholars and the implementation of results in the practical field. Banking institutions are subject to changes in the business model depending on external economic factors, which can be due to both changes in market needs and changes in the competitive environment or normative-legal regulation. This situation in the future can lead not only to changes in the business architecture of the banking sector, but also to impact the pace of economic growth of the country. The article considers modern approaches to the definition and distribution of banks with the State participation according to business models. The study of existing approaches to determining the business models of banks with the State participation in Ukraine allowed to define that the proposed methods are based on the indicators of financial statements of banks and make use of cluster analysis instruments. The proposed author's improvement of the content of the concepts of «bank with the State participation» and «business model of the bank with the State participation» defined the direction of development of the categorical apparatus, which should specify the object of research, taking into account its functionality and its system and socioeconomic significance for the banking sector and the economy of Ukraine. The article substantiates the author's view on the classification of banks with the State participation in business models, taking into account the vector of economic growth of the country.

Keywords: bank with the State participation, business model of the bank, classification, the State-owned bank, criteria for classification of business models of the State-owned banks.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 9.

Rudevskva Viktoriia I. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Banking and Financial Technologies, Banking University (11 Sichovykh Striltsiv Str., Lviv, 79007, Ukraine)

E-mail: rudevaska@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6697-9096>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2366334/viktoria-rudevaska/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57193157107>

Від успішності бізнес-моделі банку залежить багато аспектів його функціонування, що викликає живий інтерес науковців і практиків. Важко переоцінити важливість розуміння й успішної реалізації ефективної бізнес-моделі ведення банківського бізнесу, що робить вибір життєздатної бізнес-моделі для банку ключовим питанням сьогодення і стратегічних напрямків його розвитку в багаторічній перспективі. Отже, комерційні банки мають чітко визначити свою бізнес-модель, що стане або основою прибуткової діяльності та нових можливостей, або, навпаки, призведе до збитковості та поступового виходу з банківського ринку.

Особливої уваги потребує визначення бізнес-моделі банків з державною участю через їх стратегічну важливість на макrorівні, реалізацію державної політики економічного розвитку та з огляду на підвищений рівень соціальної відповідальності таких банків. Зазначимо, що станом на кінець 2021 р. найбільша питома вага у структурі зобов'язань банківського сектора належала банкам з державною участю, яка становила 864 млрд грн [1]. Невірно обрана або хибно реалізована бізнес-модель державного банку може спричинити руйнівні наслідки не тільки в банківському секторі країни, а й на загальнонаціональному рівні.

Бізнес-модель належить до відносно нових концепцій сучасного підприємництва та стратегічного управління, що обумовлює наявність широкого кола невирішених питань.

Питання щодо визначення бізнес-моделей банків в Україні та пов'язаного із ними профілю ризику все ще не досить досліджене. Це ускладнюється й тим, що НБУ досі не сформував чітке тлумачення самого поняття бізнес-моделі банку. Серед науковців також відсутній єдиний підхід до факторів і показників, які мають бути застосовані для визначення бізнес-моделей банків.

Критичний аналіз теоретичних підходів до сутності дефініції «бізнес-модель банку» дозволив дійти висновку, що в наукових дослідженнях також відсутнє єдине визначення даного терміна. Окремі аспекти формування бізнес-моделей банків висвітлено здебільшого в роботах таких зарубіжних учених, як: Р. Ауді та Д. Левеллін, та у працях таких вітчизняних науковців, як: Г. Бортніков, Д. Гриджук, О. Заруцька, О. Литвинюк, А. Синюк, Ю. Худолій.

Варто відмітити, що проблематикою й оцінкою бізнес-моделей державних банків займалися: О. Любіч, Г. Бортніков, Г. Панасенко, Н. Валенцева, М. Поморіна, Є. Соколова. Проте, незважаючи на високу популярність терміна «бізнес-модель державного банку», питання щодо сутності даного поняття залишається відкритим, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті – дослідити сучасні підходи до визначення та розподілу державних банків за бізнес-мо-

делями та запропонувати авторське вдосконалення змісту понять «банк з державною участю» та «бізнес-модель банку з державною участю».

Банки з державною участю представлені в банківських системах багатьох країн світу і функціонують поруч із іншими банками. Банки з державною участю розміщуються на другому рівні системи та конкурують зі всіма представленими різновидами банків.

Щодо відмінностей між банками з державною участю й іншими банками, то вони здебільшого пов'язані з особливостями та специфікою діяльності банків з державною участю – виконанням покладених на них державою соціальних завдань, спрямованих на поліпшення соціально-економічного розвитку. Серед найбільш специфічних ознак банків з державною участю слід відзначити:

- ✦ посилену соціальну відповідальність;
- ✦ вплив державних органів на діяльність банків;
- ✦ участь у реалізації соціальних проектів.

Наведений перелік специфічних рис банків з державною участю доречно доповнити рисами, які виділено В. В. Огородник у дослідженні [2]. Вчена запропонувала виокремити більш повний перелік специфічних рис, які відрізняють банки з державною участю від інших типів фінансово-кредитних установ і враховують особливості їхньої діяльності:

- ✦ *наявність унікальних функцій і завдань* – банки з державною участю в економіці країни беруть участь у реалізації економічної політики уряду, а саме, сприяють: розвитку інноваційної економіки через зниження вартості джерел фінансування для пріоритетних галузей економіки; забезпеченню економічної безпеки держави, зменшуючи вплив іноземного капіталу в банківській системі; підвищенню добробуту населення; активізації розвитку малого та середнього бізнесу, що зумовлено організацією взаємовигідної фінансової взаємодії та наданням кредитних ресурсів на пільгових умовах;
- ✦ *соціальна спрямованість діяльності* – банки з державною участю спільно реалізують державні соціальні проекти та програми, підвищують доступність банківських послуг для усіх верств населення на найбільш віддалених територіях. Для прикладу, вітчизняні банки з державною участю є лідерами із залучення депозитів населення, а Ощадбанк має 100% державної гарантії вкладів населення;
- ✦ *складність системи стратегічного управління у зв'язку з амбівалентністю поставлених перед банком цілей* – банки з державною участю, з одного боку, мають спрямовувати всі зусилля на сприяння соціально-економічному розвитку країни (звідси і пільгові умови кре-

дитування для державних підприємств тощо), а з іншого, – мають забезпечувати високо-ефективну діяльність, підвищуючи ринкову вартість банку (зважаючи на значні державні вливання капіталу та відповідальність перед суспільством);

- ✦ *безпосередній активний вплив держави на стратегію діяльності досліджуваних банків* – стратегічні напрями діяльності банків з державною участю та терміни їх реалізації погоджуються із органами державної влади;
- ✦ *посилений зовнішній контроль державних органів влади (центральним банком країни та центральними органами виконавчої влади)*. На прикладі України можемо зазначити, що банки з державною участю контролюються як Національним банком України, так і Міністерством фінансів України [2].

При цьому мета та направленість діяльності банків з державною участю може змінюватися залежно від політико-економічної ситуації в країні, впливу зовнішніх чинників, військових дій, стихійних лих тощо.

За таких умов важливим є визначення змісту банку з державною участю. Враховуючи існуючий науковий доробок щодо визначення змісту державного банку та банку з державною участю, пропонуємо вдосконалити останнє авторським варіантом. Отже, *банк з державною участю – це банківська установа з державною часткою власності у статутному капіталі незалежно від її розміру, основна мета якої – ведення банківської діяльності та надання універсальних і специфічних послуг за принципами соціальної відповідальності та економічного зростання держави*. Такий підхід передбачає опосередковане сприяння реалізації основних засад державної економічної політики та поліпшення соціально-економічного розвитку країни для підвищення добробуту населення й економічного зростання як основної мети державної економічної політики.

Окрім того, для визначення змісту банку з державною участю вагомим є обґрунтування бізнес-моделі банків з державною участю. Серед учених немає єдиної думки щодо обґрунтування виділення бізнес-моделі цих банків, що можна пов'язати з розрізненим трактуванням змісту поняття «банк з державною участю», а також з різноманіттям самих банків з державною участю.

Бізнес-модель банку виступає базисом для забезпечення подальшого ефективного функціонування фінансово-кредитної установи. Класифікація банків за бізнес-моделями має дозволяти системно та комплексно обґрунтовувати вибір банком бізнес-моделі, що дасть змогу простежити причинно-наслідкові зв'язки між діяльністю фінансово-кредитних установ та їхнім впливом на реалізацію вектора економічного зростання країни.

Проблематикою вивчення змісту та методичних підходів до визначення бізнес-моделі банку присвячено багато сучасних як вітчизняних, так і закордонних досліджень. Авторське бачення бізнес-моделі банку акцентує на тому, що ключовими аспектами бізнес-моделі банку виступають: створення цінності для клієнта (тобто пропозиція таких продуктів та послуг, які задовольнятимуть потреби клієнтів у повному обсязі); окреслення напрямів взаємодії із клієнтами; забезпечення високої результативності діяльності та виконання поставленої мети діяльності. Запропоновано розглядати *бізнес-модель банку як цілісну систему взаємопов'язаних елементів управління банком, об'єднаних загальною метою створення цінності для клієнтів з чітким виділенням пріоритетних видів діяльності, які знайшли своє відображення в структурі балансу банку та спрямовані на впровадження інновацій і формування конкурентних переваг на ринку*. Таке розуміння змісту досліджуваного поняття дозволяє дати чітке уявлення про взаємозв'язок між банком (як фінансово-кредитної установою, що здійснює пропозицію банківських продуктів та послуг) і споживачами (цільовими клієнтами) при досягненні визначеної мети (створенні додаткової цінності) [3].

Заслугове на увагу дослідження О. А. Синюка, в якому він провів аналіз існуючих підходів до визначення бізнес-моделей банків в Україні [4]. Проте в межах нашого дослідження зосередимося на розглянутих підходах до визначення бізнес-моделей державних банків або банків з державною участю. Так, науковці О. О. Любіч, Г. П. Бортніков та Г. О. Панасенко [5] провели дослідження бізнес-моделей виключно державних банків в Україні. Для розподілу банків за бізнес-моделями була сформована система показників, що наведена в *табл. 1*.

Проведений аналіз згідно із зазначеною методикою вказав на універсальність бізнес-моделей державних банків із наявністю певної зосередженості на корпоративному сегменті переважно агропромислового комплексу, енергетики, енергозбереження й екології. Розділяємо позицію авторів, що бізнес-модель державних банків має відобразитися в їх спеціалізації на реалізації відповідних національних програм.

У своїй одноосібній роботі Г. П. Бортніков [6] також розглянув бізнес-моделі українських державних банків. При цьому сформована науковцем система показників відрізняється від попереднього дослідження та згрупована в *табл. 2*.

На підставі проведеного аналізу Г. П. Бортніков доходить висновку щодо універсальності бізнес-моделей державних банків, проте розподіляє всі банки за такими бізнес-моделями, як: роздрібно-корпоративна (РК), корпоративно-роздрібна (КР), корпоративна (К), роздрібна (Р). На думку автора методики, АТ КБ «Приватбанк» має роздрібно-корпоративну бізнес-модель, АТ «Ощадбанк» – корпоративно-роз-

Система показників для розподілу державних банків за бізнес-моделями

№ з/п	Характеристика	Показник
1	Структура активів і зобов'язань за сегментами бізнесу	Абсолютна сума активів та зобов'язань державних банків в розрізі корпоративного, роздрібного та казначейського бізнесу, а також їхня частка в загальному підсумку
		Частка доходу на активи корпоративного, роздрібного та казначейського бізнесу
2	Структура доходів і витрат за сегментами бізнесу	Абсолютна сума доходів (у т. ч. процентних і комісійних), витрат (у т. ч. процентних та операційних), фінансового результату (різниця між доходами та витратами) в розрізі корпоративного, роздрібного та казначейського бізнесу, а також їхня частка в загальному підсумку
3	Показники ефективності діяльності (динаміка персоналу та активів)	Кількість персоналу та його зміна з початку року
		Активи та їх зміна з початку року
		Активи на одного працівника та їх зміна з початку року
4	Відношення операційних витрат до операційного доходу (показник ефективності)	Операційні витрати
		Операційні доходи
		Співвідношення операційних витрат та операційних доходів
5	Розподіл за показниками ефективності витрат і рентабельності активів	Ефективність витрат
		Рентабельність активів
6	Масштаби бізнесу	Активи на одного працівника
		Операційний дохід на одного працівника
		Операційні витрати на активи
7	Структура доходів	Частка процентних доходів у загальних доходах
		Частка комісійного доходу в загальному доході
		Частка доходів банку від переоцінки інвестицій
		Частка доходів або втрат від курсової різниці
		Частка доходів банку від чистої зміни резервів
8	Частка в доходах вибірки 30 банків за ключовими статтями	Процентні та комісійні доходи
		Надходження від: продажу цінних паперів, операцій із іноземною валютою, переоцінки іноземної валюти, переоцінки інструментів, розформування резервів і середнє значення зазначених показників по вибірці
9	Стратегічні цільові сегменти клієнтури	Продукти з кредитним та/або ринковим ризиками
		Інші банківські продукти
10	Ставки залучення ресурсів	Розмір ставок залучення ресурсів від населення в державних банках
		Розмір ринкових ставок
11	Кредитні рейтинги	Найменування рейтингового агентства та рейтинг
12	Умови емісії єврооблігацій	Найменування кредитора та сума
		Процентна ставка до та після реструктуризації
		Строки погашення до та після реструктуризації

Джерело: складено на основі [5].

дрібну, АТ «Укрексімбанк» – корпоративну, АБ «Укр-газбанк» – корпоративно-роздрібну, ПАТ «Розрахунковий центр» – корпоративну [4].

У продовження дослідження наукових підходів до класифікації банків за бізнес-моделями доречно навести результати, опубліковані Н. І. Валенцевою та М. О. Поморіною [7, с. 115]. У процесі класифікації банків за їх бізнес-моделями ними виділено декілька

груп банків за бізнес-моделями в тому числі: **державна монополія** – найбільш притаманна для банків з державною участю. Це банки, які користуються максимальною довірою клієнтів та сфокусовані на депозитах населення, а також кредитуванні корпоративного сектору економіки.

Досить ґрунтовною видається представлена в науковій праці Є. Соколової [8, с. 71] класифікація

Система показників для розподілу державних банків за бізнес-моделями

№ з/п	Характеристика	Показник
1	Розподіл доходів і витрат державних банків за сегментами бізнесу	Структура доходів і витрат
		Різниця між доходами та витратами
2	Прибутковість активів державних банків за сегментами бізнесу	Прибутковість активів корпоративного бізнесу, роздрібногo бізнесу, казначейства, системи загального управління
3	Розподіл активів і зобов'язань державних банків за сегментами бізнесу	Структура активів
		Структура зобов'язань
4	Структура процентних доходів і процентних витрат державних банків порівняно з вибіркою банків та банківською системою загалом	Частка в процентних доходах доходів за кредитами юридичним особам і за кредитами фізичним особам
		Частка в процентних витратах за залученими коштами юридичних осіб та фізичних осіб
5	Структура кредитних портфелів вибірки банків	Частка в загальних активах банку кредитів юридичним і фізичним особам
		Частка кредитного портфеля в активах банку
6	Кредити державних банків порівняно з вибіркою банків та банківською системою загалом	Частка банку в кредитах банківського сектора (валові суми) всіх кредитів клієнтам, кредитів юридичним особам, кредитів фізичним особам
		Частка банку в показнику системи (у %) в загальних активах, у портфелях ОВДП
		Приріст загальних активів та валової суми кредитів клієнтам
7	Залучення коштів клієнтів державними банками порівняно з вибіркою банків та банківською системою загалом	Приріст і частка коштів клієнтів
		Приріст і частка коштів юридичних осіб
		Приріст і частка коштів фізичних осіб
8	Продуктивність мережі філіалів вибірки банків за обсягами залучення коштів клієнтів у банках з державною часткою, банках іноземних банківських груп, банках з приватним капіталом	Загальна кількість філіалів
		Кошти юридичних і фізичних осіб на один філіал
9	Бізнес-доходи банків з державною часткою, банків іноземних банківських груп та банків з приватним капіталом	Бізнес-дохід (у тис. грн), який включає в себе чистий процентний дохід, чистий комісійний дохід і результат від купівлі-обміну валюти
		Операційний дохід
		Відношення бізнес-доходу до операційного доходу
		Частка в бізнес-доходах чистого процентного доходу та чистого комісійного доходу
10	Показники ефективності бізнесу державних банків порівняно з вибіркою банків і банківською системою загалом	Рентабельність активів (ROA) – має бути не нижчою, ніж рівень інфляції
		Рентабельність власного капіталу (ROE) – має бути не нижчою, ніж мінімальна дохідність для інвесторів
		Відношення операційного доходу до активів – має бути мінімум 10%
		Ефективність бізнесу (cost/income ratio) – має бути максимум 55%
11	Коригування фінансового результату банків на формування або розформування резервів під кредитні ризики	Відрахування до резервів
		Прибуток/збиток до оподаткування
		Вплив відрахувань до резервів на фінансовий результат до оподаткування
12	Структура кредитів фізичним та юридичним особам за класами кредитного ризику	

Джерело: складено за [6].

різновидів банків за їхніми бізнес-моделями. Авторкою визначено **державні банки** як банки, що дотримуються «універсальної бізнес-моделі», але з певними особливостями, які обумовлені державною часткою власності у власному капіталі (зокрема, за умов фінансової нестабільності характерним є зниження рентабельності капіталу та активів).

Узагальнюючи існуючі теоретичні підходи до розподілу та класифікації банків за бізнес-моделями, можемо зазначити, що найбільш поширеними класифікаційними ознаками виступають такі:

- ✦ структура активів і пасивів;
- ✦ рівень власного капіталу та національна приналежність капіталу;
- ✦ залучені депозити, обсяги кредитів юридичним і фізичним особам, міжбанківські кредити;
- ✦ частка банку в активах і пасивах банківського сектора загалом.

Водночас ми переконані, що дослідження систематизації та класифікації банків з державною участю за бізнес-моделями зазвичай є досить фрагментарними та недостатньо розширеними.

Також нами виявлено, що в процесі розподілу банків за бізнес-моделями більшістю науковців виділяє банки з державною участю в окремий кластер, тоді як ми вважаємо, що в межах такого кластера доцільно запровадити внутрішній поділ банків з державною участю на виділені бізнес-моделі, що будуть враховувати як специфічні ознаки банків з державною участю, так і специфіку окремого державного банку.

Так, у своєму дослідженні за поставленою проблематикою нами було виділено за класифікаційною ознакою **«історичні передумови та розвиток інституційного середовища»**. Пропонуємо здійснити розподіл банків на групи за їхніми бізнес-моделями таким чином: **банки з державною участю** – це банківські установи, у яких держава (прямо чи опосередковано) володіє часткою власності у статутному капіталі; **банки з приватним вітчизняним капіталом** – банківські установи, у яких кінцевим власником виступає (виступають) приватний вітчизняний інвестор (інвестори) [9].

Таким чином, ми дійшли висновку, що оскільки бізнес-модель є основою створення й отримання цінності банком, то вона є унікальною для кожного банку, оскільки у випадку схожості бізнес-моделей у конкурентів діяльність банку на ринку банківських послуг припиняє приносити прибуток, тому саме реалізація місії банку в розробленій бізнес-моделі дозволить досягти найбільшої ефективності діяльності банку на ринку банківських послуг. Дослідження наявних підходів до визначення бізнес-моделей банків з державною участю в Україні дало змогу встановити, що запропоновані методики спираються на показники фінансової звітності банків і використовують інструменти кластерного аналізу.

Щодо процедури вибору бізнес-моделі, то варто зазначити, що таке рішення залишається в компетенції комерційного банку, що відрізняється від процедури обрання бізнес-моделі для банку з державною участю. Так, бізнес-модель банків з державною участю обирається та затверджується наглядовою радою банку, закріплюється в «Стратегії розвитку банку» та має бути обов'язково ухвалена рішенням Кабінету міністрів.

Отже, дуже важливо в процесі обрання бізнес-моделі для банку з державною участю врахувати, що обрана бізнес-модель, яка реалізується через місію та стратегію, має гарантувати підвищений рівень соціальної відповідальності та сприяти економічному зростанню держави. Тобто таке рішення, що реалізується через політичні механізми, має ґрунтуватися виключно на економічній доцільності та враховувати особливі функції, що покладаються на банки з державною участю.

На формування бізнес-архітектури банківського сектора України істотно впливає розподіл банків за ознакою історичних передумов і розвитком інституційного середовища. Це пов'язано з тим, що банки з державною участю, з приватним вітчизняним капіталом і з іноземним капіталом будуть мати різний вихідний потенціал для реалізації бізнес-стратегій свого розвитку. Відмінності в ньому пов'язані з можливостями й обмеженнями, які накладає на вибір стратегічних альтернатив і засобів їх реалізації той або інший вид капіталу та структура джерел фінансування діяльності банків.

Ураховуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що саме бізнес-модель банку виступає базисом для забезпечення подальшого ефективного функціонування фінансово-кредитної установи. За таких умов важливе значення має визначення змісту бізнес-моделі банків з державною участю. З огляду на це пропонуємо визначати **«бізнес-модель банку з державною участю» як основу створення й отримання цінності банком, що має у своїй структурі власності частку, яка належить державі, модель якого визначається державними органами та реалізується через місію і стратегію, що має враховувати підвищений рівень соціальної відповідальності та сприяти економічному зростанню держави.**

ВИСНОВКИ

Банки з державною участю є невід'ємним елементом банківського сектора України та відіграють ключову роль не тільки на фінансовому ринку, а й виконують додатково функцію медіатора в процесі реалізації фінансово-економічної політики держави в напрямках як інвестування, так і споживання. Ця теза підкреслює актуальність і необхідність розвитку теоретичної бази, що описує сутність таких понять, як «банк з державною участю» та «бізнес-модель бан-

ку з державною участю». Запропоновано авторське вдосконалене визначення поняття «бізнес-модель банку з державною участю» як основи створення й отримання цінності банком, що має у своїй структурі власності частку, яка належить державі, визначається державними органами та реалізується через місію та стратегію, що враховують підвищений рівень соціальної відповідальності.

Проведений аналіз теоретичних засад бізнес-моделювання банків з державною участю вказав на універсальність бізнес-моделей державних банків із наявністю певної зосередженості на корпоративному сегменті переважно агропромислового комплексу, енергетики, енергозбереження й екології.

Дослідження підходів до класифікації банків з державною участю за бізнес-моделями надало змогу простежити причинно-наслідкові зв'язки між діяльністю банків з державною участю та їхнім впливом на реалізацію вектора економічного зростання країни. Саме тому існує потреба подальшого системного дослідження, яке б дозволило обґрунтувати класифікацію банків з державною участю за бізнес-моделями з урахуванням вектора економічного зростання країни та визначеною для такого банку стратегією розвитку з боку органів державної влади. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Звіт про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2021-11.pdf?v=4
- Огородник В. В. Функціонування та розвиток банків з державною участю в Україні : дис. д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ, 2019. 407 с.
- Рудевська В. І. Сутність понять бізнес-моделі та стратегії банку та їх місце в бізнес-архітектурі банківського сектору. *Інтелект XXI*. 2020. Вип. 3. С. 93–98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2020-3.18>
- Синюк А. О. Методичні підходи до визначення бізнес-моделей банків в Україні. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 3. С. 120–131. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-21>
- Любіч О. О., Бортніков Г. П., Панасенко Г. О. Аналіз бізнес-моделі державних банків в Україні. *Фінанси України*. 2016. № 10. С. 7–38. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_16_10_007_uk.pdf
- Бортніков Г. П. Порівняльний аналіз бізнес-моделі державних банків в Україні. *Фінанси України*. 2019. № 1. С. 80–101. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.01.080>
- Валенцева Н. И., Поморина М. А. Модернизация бизнес-моделей деятельности отдельных групп российских коммерческих банков. *Вестник финансового университета*. 2016. № 6. С. 108–119. URL: <http://elibr.ru/art2016/bv4118.pdf/download/bv4118.pdf>
- Соколова Е. М. Перспективы трансформации бизнес-моделей банков РФ. *Финансовые исследования*. 2019. № 1. С. 68–78.
- Рудевська В., Швець Н., Стороженко О. Теоретичні підходи до класифікації та систематизації банків за бізнес-моделями. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. Т. 2. Вип. 37. С. 24–36.

REFERENCES

- Bortnikov, H. P. "Porivnialnyi analiz biznes-modeli derzhavnykh bankiv v Ukraini" [Comparative Analysis of Business Models of Public Banks in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 1 (2019): 80-101. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.01.080>
- Liubich, O. O., Bortnikov, H. P., and Panasencko, H. O. "Analiz biznes-modeli derzhavnykh bankiv v Ukraini" [Analysis Business Model of State Banks in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*. 2016. https://finukr.org.ua/docs/FU_16_10_007_uk.pdf
- Ohorodnyk, V. V. "Funktsionuvannia ta rozvytok bankiv z derzhavnoiu uchastiu v Ukraini" [Functioning and Development of State-owned Banks in Ukraine]: *dys. d-ra ekon. nauk* : 08.00.08, 2019.
- Rudevskaya, V. I. "Sutnist poniat biznes-modeli ta stratehii banku ta yikh mistse v biznes-arkhitekturi bankivskoho sektoru" [The Essence of the Concepts of Business Models and Strategies of the Bank and Their Place in the Business Architecture of the Banking Sector]. *Intelekt XXI*, no. 3 (2020): 93-98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2020-3.18>
- Rudevskaya, V., Shvets, N., and Storozhenko, O. "Teoretychni pidkhody do klasyfikatsii ta systematyzatsii bankiv za biznes-modeliamy" [Theoretical Approaches to the Classification and Systematization of Banks by Business Models]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 2, no. 37 (2021): 24-36.
- Sokolova, Ye. M. "Perspektivy transformatsii biznes-modeli bankov RF" [Prospects for the Transformation of Business Models of Russian Banks]. *Finansovyye issledovaniya*, no. 1 (2019): 68-78.
- Syniuk, A. O. "Metodychni pidkhody do vyznachennia biznes-modelei bankiv v Ukraini" [Methodical Approaches to Defining Business Models of Banks in Ukraine]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, no. 3 (2020): 120-131. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-21>
- Valentseva, N. I., and Pomorina, M. A. "Modernizatsiya biznes-modelei deyatelnosti otдельnykh grupp rossiyskikh kommercheskikh bankov" [Modernization of the Business Models of the Activities of Certain Groups of Russian Commercial Banks]. *Vestnik finansovogo universiteta*, no. 6 (2016): 108–119. <http://elibr.ru/art2016/bv4118.pdf/download/bv4118.pdf>
- "Zvit pro finansovu stabilnist" [Financial Stability Report]. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2021-11.pdf?v=4